

Piotr Syrczyński

How environmental issues
have affected privatization
transactions and some
lessons learned

European Bank
for Reconstruction and Development

UNEP **Finance Initiative**
Innovative financing for sustainability

Wstęp

- Czym jest prywatyzacja
- Odpowiedzialność za poprzedni ustrój
- Przeciwwstawne interesy i role organów rządowych w procesie prywatyzacji
- Ukryte zobowiązania pozabilansowe związane z ekologią
- Najtrudniejszym ryzykiem do oceny to ryzyko ekologiczne
- Ryzyko dla instytucji finansowych

- Przedsiębiorstwo państwowe : wszystkie typy ryzyk gospodarczych i zysków z podjęcia tego ryzyka są własnością Skarbu Państwa.
- Rząd występuje w wielu rolach: właściciela majątku, zarządzającego majątkiem, inwestora, poszkodowanego w wyniku szkód ekologicznych, policjanta ekologicznego a także reprezentanta społeczności. Żadna z tych ról nie jest prawidłowo realizowana.

Czym jest prywatyzacja ? (2)

- Prywatyzacja polega na przeniesieniu z dniem podpisania kontraktu prywatyzacyjnego (lub z innym wybranym dniem) większości ryzyk związanych z działalnością przedsiębiorstwa na właściciela innego niż Skarb Państwa;
- Przeniesienie tych ryzyk dotyczyć może także (ale niekoniecznie) niektórych lub wszystkich ryzyk związanych ze sprawami ochrony środowiska;

Czym jest prywatyzacja ? (3)

- Znaczna grupa inwestorów nie chce przejmować na siebie nieograniczonego ryzyka związanego z ochroną środowiska lub celowo decyduje się inwestować tylko w przedsiębiorstwa spełniające lub mogące spełnić „minimum przyzwoitości”.
- Sprzedający, w zależności od regulujących go przepisów i w zależności od prowadzonej indywidualnej polityki, próbuje przenieść maksimum ww. ryzyk na Kupującego.

Czym jest prywatyzacja ? (4)

- US Steel Corporation zaskarżył rząd Słowacji o odstąpienie od umowy prywatyzacyjnej zawartej w marcu 2000 roku (!), która gwarantowała limity emisji CO₂.
- Przyczyną sporu jest postępowanie rządu Słowacji, który nie obronił planu emisji CO₂ i nie zamierzał oprotestować tej decyzji. Dla huty w Koszycach obniżono w ten sposób poziom emisji o 2,5 miliona ton. Prawdopodobna wielkość odszkodowania wynosi ok. 30 mln euro rocznie.

na podstawie Rzeczpospolita 11.03.05

Czym jest prywatyzacja ? (5)

- Po zakończeniu (dobrze przeprowadzonej) prywatyzacji Skarb Państwa występuje tylko jako:
 - Policjant ekologiczny;
 - Sędzia pilnujący aby reguły postępowania były przestrzegane;
 - Biuro zbierania danych o środowisku oraz ich dystrybucji dla powszechnego użytku;
 - Zarządzający tymi dobrami wspólnymi, które nie są sprywatyzowane (wody podziemne, lasy itp..)

Rio Gambit

National authorities should endeavor to promote the internalization of environmental costs and the use of economic instruments, taking into account the approach that the polluter should, in principle, bear the costs of pollution, with due regard to the public interest and without distorting international trade and investment.” Rio Declaration on Environment and Development. U.N. conference on Environment and Development (UNCED) U.N. Doc. A/CONF.151/5/Rev. 1, 31 I.L.M. 874 (1992)

Odpowiedzialność za poprzedni ustrój

- Kto odpowiada za szkody powstałe przed 1989 rokiem?
 - Prawo przerzuciło część odpowiedzialności na „właściciela” gruntu, ale sporo pozostało po stronie „operatora”;
 - kto był „operatorem” pod rządami Konstytucji PRL ?
 - jak udowodnić, że nie było się „operatorem” lub, że wykonywało się jedynie polecenia władz ?
 - jaka jest wartość świadków i dokumentów sprzed lat ?

- Niektóre organy rządowe swoim działaniem tworzą nowe rodzaje problemów, które komplikują proces prywatyzacji.
 - brak implementacji prawidłowej dyrektywy o OOS powoduje, że inwestor nie może „zamknąć finansowo” inwestycji ustalonej w procesie prywatyzacji. Winą obciążą „rząd” i uważa to za siłę wyższą;
 - nieprecyzyjne opinie „powielaczowe” - na temat implementacji przepisów. Wskutek tego tworzy się niestabilna sytuacja w zakresie tego, co jest obowiązkiem ekologicznym a co nie dla inwestora;

- brak NAP-u, metody wdrożenia KPRE;
- błędy w praktyce regulującej zrzut ścieków przemysłowych do urządzeń kanalizacyjnych – utrudnia ustalenie umów wieloletnich gwarantujących stabilność dla małych inwestorów (których nie stać na budowę własnego oczyszczania ścieków).
- organy reprezentujące Skarb Państwa chcą uzyskać jak najkorzystniejsze warunki transakcji podczas gdy inne organy realizują „politykę ekologiczną” i „politykę gospodarczą”.

- nowe przepisy bhp (np. o substancjach kancerogennych w miejscu pracy);
- nowe przepisy o jakości wody pitnej
- kto sprawdza jakość wody dostarczanej pracownikom ?
- kto wie o tym gdzie jest najbliższe ujęcie wody powierzchniowej?
- utylizacja materiałów zawierających azbest
- brak zbiorników retencyjnych na wypadek awarii;
- niewykupione prawa do rurociągów/ ciepłociągów podziemnych;

- niejawne wykonywanie zadań przedsiębiorstwa infrastrukturalnego;
- oddawanie odpadów nieuprawnionemu podmiotowi lub takiemu, który posiada uprawnienia, ale w rzeczywistości niezgodnie z prawem przekazuje je lub porzuca.
- zakryte i nieujawnione ciekły wodne na terenie zakładu;
- zrzut ścieków do rowów melioracyjnych;
- pomyłki i/lub celowe oszustwa w dokumentach związanych ze środowiskiem

- Problemy z własnością infrastruktury niezbędnej do funkcjonowania obiektów zakładu;
- Zakład zbudowany ponad cudzym ujęciem wody;
- Brak możliwości zrzutu ścieków ze względu na bezodpływowy charakter terenu;
- Część zakładu wewnątrz parku krajobrazowego lub obszaru Natura 2000;
- Osiedle pobudowane na starym zakładowym składowisku;
- Dawne lub obecne wycieki wprost do gruntu;
- Porzucone resztki budowli podziemnych.

- Prywatyzacja jest grą pomiędzy Sprzedającym a Kupującymi w celu uzyskania jak najlepszej sytuacji ale jej uczestnikami są też podmioty trzecie.
- Ustawa o prywatyzacji zobowiązuje Skarb Państwa do analizy tych ryzyk i ich oszacowania.
- Jeśli nie rozumiemy ryzyk ekologicznych występujących w danej grze to lepiej nie próbować inwestować w nią środków.

- Podczas prywatyzacji Sprzedający może:
 - próbować ukryć problemy albo
 - je policzyć, ujawnić i wskazać odpowiedzialnych za powstanie tej sytuacji.
- Odwagi cywilnej wymaga wskazanie kto i na czyje polecenie dokonał skażenia lub zniszczył środowisko.
- Niekiedy opłaca się zostawić problem drugiej stronie z całą kłopotów – „każdy musi mieć tyle liny, aby móc się na niej powiesić”.

Pozwy i wyroki

- Narasta fala pozwów przeciwko byłemu właścicielowi „wszystkiego” czyli Skarbowi Państwa a sprawy ochrony środowiska dopiero czekają na swój wielki dzień.
- Pozwy będą kierowane przeciwko „operatorom” lub „właścicielom” i ich następcom prawnym o szkody.
- Warto zabezpieczać się przed tym zagrożeniem a gdy go nie można uniknąć należy kalkulować rezerwy na ten cel.
- Nie jest wstydliwe posiadanie problemów ekologicznych.
- Wstydliwe jest natomiast bycie nieudolnym w ich rozwiązywaniu.

Ryzyko dla instytucji finansowych

- Szczególnie duże ryzyko ekologiczne może wystąpić przy nieprzejrzystych strukturach własnościowych obejmujących wiele podmiotów o różnej (lub nieznannej) historii działania;
- Przejęcie ryzyka ekologicznego może nastąpić zarówno poprzez grunt (skażony), poprzez zakup akcji (których wartość będzie niższa z powodów środowiskowych) czy poprzez przejęcie kontroli zarządczej nad innym podmiotem (i stanie się „operatorem” casus tzw. firm zarządzających!)
- Dla zmniejszenia ryzyka należy gromadzić wszelkie dokumenty potwierdzające „winę” innego podmiotu;

Przykład na zakończenie

- Kto jest odpowiedzialny za skażenie terenu w X:
 - będącego w momencie powstania szkody we własności przedsiębiorstwa z siedzibą w Y,
 - przejętego i zarządzanego w momencie powstania szkody przez podmiot nie mający nigdy osobowości prawnej;
 - , które to skażenie było i jest zagrożeniem dla środowiska w świetle obowiązującego ówczesnie i obecnie prawa ?
- I czy odpowiedzialność za to skażenie ulega przedawnieniu ?

Atkins is:

- *Professional.*
- *Client Orientated.*
- *Independent.*
- *Multi-Disciplined.*
- *Responsive.*

**ATKINS ENVIRONMENT -
POLAND**

WS Atkins - Polska sp. z o.o.
11 Nowogrodzka Street
00-513 Warsaw

+ (48) 22 529 02 40